

Barnehage for resten av livet

Per-Einar Sæbbe, Stipendiat, Universitetet i Stavanger
per-einar.saebbe@uis.no

Høsten 1975 begynte jeg som seksåring i barnehage, og denne tiden har satt dype og vedvarende spor hos meg. En god barnehage varer livet ut, og for meg var det Kraby barnehage. I 1975 var det totalt 13.000 barn i barnehagene i Norge, og dekningsgraden var 2,8%. I Østre Toten kommune var det 36 barn som gikk i barnehage i 1975, de fleste gikk ett år før de begynte på skolen – noen gikk flere år. I 2014 er det nesten 300.000 barn i barnehagene i Norge og det har skjedd mye på 40 år. Heldigvis diskuteres det fremdeles hva kvalitet i barnehagen skal være.

I barnehagen lærte jeg å knytte sko, jeg lærte å omgås andre mennesker, jeg erfarte lukten av pepperkaker og nysådd karse. Vi satt sammen og klypte melkekartonger, hadde med doruller hjemmefra og lagde nisser og påskekyllinger sammen med andre barn og med de voksne. Jeg fikk bære fanen på 17.mai. En gang tok vi bussen og var på besøk i Gjøvik barnehage, da datt jeg av lekekarusellen og rett opp i sølepytt. Heldigvis var det voksne der som kunne trøste meg. Alt dette har hjulpet meg til å samarbeide og samhandle med andre mennesker og å engasjerte meg for å få et godt liv i et samfunn som er godt å leve i. For meg var ikke barnehagen først og fremst skoleforberedende, den var livsforberedende. Da jeg begynte på Kihle skole på Kapp i 1976, hadde jeg som syvåring med meg trygghet og gode erfaringer fra barnehagen som hjalp meg til å være den akkurat jeg var – akkurat da.

Kraby barnehage hadde lokaler i annekset til den gamle realskolen på Kraby, og er den første godkjente barnehagen i Østre Toten. De åpnet i september 1974 og barnehagebygget står der fremdeles, men brukes i dag av et entreprenørfirma. Initiativet til å etablere barnehagen kom fra Husmorlaget og Bondekvinnelaget, og Lion's Club spanderte lekestativet og sandkassa. Barnehagen hadde samarbeid med pedagogisk-psykologisk distriktssenter på Gjøvik og hadde i tillegg til ordinære barnehagetilbud også tilbud til funksjonshemmede barn, barn som hadde forsinket skolestart og korttidstilbud med førskole for 6-åringer. De 36 barna kom fra forskjellige steder i hele Østre Toten kommune. Styreformannen i 1975, Anna Christine Årstad, forteller at de måtte kjempe for å få etablert barnehagen og det var ikke mye hjelp å få av kommunen. Mye av arbeidet ble gjort på dugnad, og fedrene til barna i barnehagen gjerdet inn det 3 mål store området. Etter et par års drift, vedtok kommunen å selge realskolen og dermed var barnehagens fremtid usikker igjen. Dette ble en stor mediasak, Alfild Gihle og Anna Christine Årstad forteller til Oppland Arbeiderblad at de er innstilt på å kjempe videre for barnehagen. Styret i barnehagen hadde ikke blitt informert om kommunenes planer om å selge hele realskoleeiendommen. Det endte med at barnehagen fikk beholde annekset og fortsatte driften, takket være engasjementet og disse damenes utrolige overtalelseevner. Den første barnehagelæreren i Kraby barnehage var Kari Ørud fra Kapp, og uten noen økonomisk støtte eller noen barnehagelov å forholde seg til ble den første barnehagen i Østre Toten etablert. De klarte å engasjere barnehagelærere som ga

personalet veiledning når den første barnehageloven kom i 1975. Denne loven sees på som en milepæl i debatten om barnehagens betydning i samfunnet ved å stille krav til barnehagens innhold og kvalitet. Stortinget vedtok at betegnelsen *barnehage* skulle brukes, ikke *førskole*. Det ble også slått klart fast at barnehage skulle sikre barns utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse med barnas hjem. Det ble også krevd barnehagelærerutdanning for styrer og avdelingsleder, og disse fikk ansvaret for å skape en barnehage for barna, der læring som kunne erverves gjennom lek skulle være i hovedfokus. For 40 år siden var det dermed også slik at et dyktig og engasjert personale er den viktigste faktoren for god kvalitet i barnehagen.

Politikerne i Østre Toten var i 1974 delt i spørsmålet om barnehagen skulle få noe økonomisk støtte, og det store spørsmålet var om hvorfor kommunen skulle ha barnehage? Argumentene i kommunestyret var at mødrene er jo hjemme, og trenger jo ikke noen andre til å passe barna sine? Dette var gjennomgående for hele landet, kommunestyrene måtte overbevises om at barnehagene har et viktig samfunnsansvar og takket være engasjerte pionerer kom barnehagespørsmålene opp og politikerne måtte ta stilling til dette. Bakgrunnen er kampen for likestilling og behovet for arbeidskraft, det mest brukte argumentet for å bygge barnehager var at man på denne måter frigjorde arbeidskraft og kvinnene kunne også ha fast arbeid. Kraby barnehage flyttet etter hvert ut av annekset, og ble i 1977 overtatt av kommunen. Barnehagen eksisterer fremdeles med navnet Hoffsvangen barnehage, og flyttet i 1979 ut av annekset til klokkegården på Hoff. I 2012 flyttet de inn i nye og flotte lokaler, og de er klar over at de forvalter en 40 år gammel barnehagetradisjon i Østre Toten. Vi har styreformannen i Kraby barnehage å takke for at hun i samarbeid med dyktige barnehagelærere trakk opp de første barnehagesporene i kommunen på midten av 70-tallet. Den store barnehagepioneren i Østre Toten er Anna Christine Årstad.

Min mor var i likhet med mange andre kvinner på 1970-tallet husmor og hjemmевærende, vi bodde på Kapp og det var ingen andre barn på min alder som bodde i nærheten. Dette var begrunnelsen for å sende meg med bussen fra Kapp til Kraby, jeg husker Hanne kom på bussen litt seinere og vi satt ved siden av hverandre i setet og husket sammen å gå av bussen på Kraby. Kanskje hadde foreldrene våre forstått noe som ikke alle hadde forstått i 1975 – selv om det er utenkelig å sende 6-åringer med bussen aleine i dag. Jeg antar at det fremdeles er like spennende å følge diskusjonen om hva barnehagen skal være godt for i 2014 som for 40 år siden – om det er sosial utjevning, skoleforberedelse eller om læring og undervisning er det som skal være det vi forbinder med gode barnehager for barn. Det ser nå ut til å være en viss enighet om at barn trenger å delta i sosiale fellesskap, de trenger trygge voksne som kan bidra med horisonter og perspektiver – og barnehagene trenger utdannede barnehagelærere for å hjelpe barn til gjennom lek å vikle seg inn i resten av sine liv. Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet, noe som gjør at vi nå har sluttet å si at vi passer på barna i barnehagen. Barnehage skal være for barna, ikke for at foreldrene trenger et sted å oppbevare dem mens de er ute og skaper verdier. Verdiskapingen gjøres i barnehagen, og de ansatte i barnehagen forvalter Norges viktigste ressurs – neste generasjon.

For meg ble barnehage selve livet, jeg er selv barnehagelærer og har forsøkt å gi tilbake litt av det jeg selv fikk i barnehagen på Kraby. Forståelsen og erfaringen etter selv å ha gått i barnehage, har gitt meg et godt grunnlag for selv å bidra til å sette fokus på barn og barndom som en viktig fase i livet. Det er et afrikansk ordtak som sier at "det trengs en hel landsby for å oppdra et barn". Min barndoms landsby var familien min og Kraby barnehage...